

است، برای دیوار باغ‌ها پنج رج چینه بیشتر نمی‌گذارند و برخی از خانه‌ها دیوارش به هفت چینه هم می‌رسد».

گالی که به دست استاد چینه می‌رسد و او جلو خودش روی دیوار می‌کوبد و با دستانی که سال‌هاست استاد این کار شده‌اند می‌چیندشان باید ۵۰ سانت باشد، این را استاد مرتضی می‌گوید و ادامه می‌دهد: «این گال باید همین طور که سر دیوار نشسته‌ام تا راست سینه من بیاید، اندازه‌اش ۵۰ سانت می‌شود. من براساس تجربه می‌گویم و اندازه‌گیری‌هایم چشمی است، بالا و پایین کار را که نگاه می‌کنم می‌فهمم که چه اندازه‌ای است و چه اندازه‌ای می‌خواهد».

● پرداخت کار، گودی‌ها و برآمدگی‌ها را می‌گیرد

مرحله بعد، پرداخت کار است، به این صورت که استاد به شاگردها می‌گوید آب در گل بریزند و زیر و رو کنند، بعد به استراحت بروند و خودش از دیوار پایین می‌آید تا ردیف چینه‌ای که گذاشته است را پرداخت کند. به قول استاد مرتضی جامع پرداخت کار، گودی‌ها و برآمدگی‌های چینه که در طول کار پیش آمده است را می‌گیرد و خودش با مهارت خاصی شروع به انجام این کار می‌کند. ایستاده است و با دستانش گل برمی‌دارد و محکم روی گل‌های تازه قبلی که به صورت پالونه‌ای از دیوار پایین آمده است می‌کوبد و بعد با دستان و انگشتانش گودی‌ها را با گل می‌پوشاند و هر جا برآمده است را صاف می‌کند. او در حین انجام این کار می‌گوید: پرداخت بلافاصله پس از گذاشتن چینه انجام می‌شود و نباید بگذاردیم خشک شود. هر جا گل اضافه‌ای داشته باشد جمع می‌کنم و هر جا گود باشد با انگشتانم پر می‌کنم، چینه نباید شکم داده باشد. برای دیوارهای بلند بشکه زیر پایشان می‌گذارند یا چوب بست می‌زنند، این دیوار چون کوتاه است پرداخت کردنش راحت‌تر انجام می‌شود. گل پرداخت کار کمی شل باشد بهتر است ولی شل هم نبود ایرادی ندارد.

گل‌ها تند و تند از دست استاد چینه روی دیوار کوبیده می‌شود و ردیف چینه پرداخت می‌شود. بوی گل در باغ پیچیده است، بویی که به غیر از آرامش هیچ چیز دیگری با خود ندارد.

استاد مرتضی سال‌هاست که هدیه‌اش آرامش بوده است؛ از ۱۴ سالگی که وارد شغل پدر و دایی شده تا الان که سرد و گرم چشیده دیوار چینه‌ای است دستان و پاهایش همنشین گل بوده‌اند. خودش می‌گوید: در قدیم وقتی می‌خواستند توی حیاط بنشینند و دور هم چای بخورند دیوار کاهکی خانه‌شان را آب می‌زدند تا بوی گل بلند شود و کل حیاط را پر کند چرا، چون به آن‌ها آرامش می‌داده. قدیم نیازی به قرص آرامبخش نداشتند.

کنیم تا بار کار سنگین نشود و نقطه ثقل چینه وسط بیفتد. برای خانه‌ها با اتاق‌ها پس از هر رج چینه، یک رج خشت می‌گذاشتند، ما خشت را خودمان هنوز دستی می‌زنیم و بیشتر برای سقف یا دیوار اتاق از خشت استفاده می‌کنیم».

صحبت‌ها که تمام می‌شود استاد چینه، نگاهی به کارگرش که بیل به دست منتظر است تا با بیل گل‌ها را به دست استاد برساند می‌کند و یا الله می‌گوید. بیل تکه بزرگی از گل را از زمین جدا می‌کند و بالا می‌آید، استاد جامع این تکه گل جدا شده را که حالا دیگر به آن «گال» گفته می‌شود با دو دستش می‌گیرد و روی چینه‌های قبلی می‌زند و با دست به طرف خودش صاف می‌کند. گال‌ها فقط روی خود دیوار نمی‌خورد باید قسمتی از چینه قبلی را هم در بر بگیرد. مرتضی جامع در این باره می‌گوید: «وقتی بخواهیم دیوار چینه‌ای را بچینیم باید چینه قبلی را هم گل بزینم ما به این کار می‌گوییم حالت پالونه‌ای، یعنی مصالح هم این طرف دیوار را می‌گیرد و هم آن طرف را و شکل پالون به خود می‌گیرد. یکی از راه‌های ماندگاری دیوار چینه‌ای همین است اینکه چینه جدید را روی چینه قبلی بند می‌کنند و حسابی محکم می‌شود. البته پیش می‌آید برای ساختمان یا خانه‌ای که خان‌ها می‌ساختند مثل باغ پهلوان پور مهریز که می‌خواستند در نمای دیوار، ردیف چینه‌ها و خشت‌هایش مشخص باشد و کار تمیز از آب دربیاید، روی چینه قبلی پایین نمی‌آمدند و فقط روی دیوار چینه را می‌زدند. تیزی این دیوار هفت سانت شده، باران خورده و نازک شده است من مصالح را دو طرف می‌ریزم تا به ۲۰ سانت برسد و خودش را محکم بگیرد».

● در یک روز ۴۰ متر چینه می‌چینیم

کارگر تکه‌های بزرگ گال را با بیل از حوضچه جدا می‌کند و به دست استاد می‌رساند و دیوار چیده می‌شود و استاد برای گذاشتن چینه بعدی خودش را عقب‌تر می‌برد. خورشید خودش را بالاتر کشیده و علاوه بر گرما، نورش را هم نثار کارگران می‌کند. اینکه در طول روز جقدر کار جلو می‌رود و یک ردیف چینه چه مدت زمان باید بماند تا ردیف بعدی رویش زده شود پرسشی است که استاد چینه‌گذار این گونه جواب می‌دهد: «در یک روز تقریباً ۴۰ متر چینه می‌چینیم».

برای انجام کار، چینه قبلی را نباید خیس کنیم و باید حتماً خشک باشد. یک ردیف چینه تقریباً یکی دو روز طول می‌کشد که خشک شود و خودش را جمع کند. پس از اینکه خشک شد چینه بعدی را باید روی آن بزینم. گاهی وقتی دیوار را دور می‌زنیم و تمام دیوار یک ردیف کامل چینه را گرفت، شروع کار خشک شده است و می‌توان رج بعدی را رویش گذاشت. اصولاً برای دیوار چینه‌ای پنج رج چینه کافی

گل‌ها تند و تند از دست استاد چینه روی دیوار کوبیده می‌شود و ردیف چینه پرداخت می‌شود. بوی گل در باغ پیچیده است، بویی که به غیر از آرامش هیچ چیز دیگری با خود ندارد

بسیاری از باغ‌های مهریز هنوز هم دیوارهای چینه‌ای دارند

گل‌های تازه، روی گل‌های قدیمی، سوار می‌شوند

گل‌ها قبل از چینه‌چینی

ورز داده می‌شوند

